

V SPOMIN BOŠTJANU KEKCU IN V ZAHVALO STIPETU BOŽIČU

RAZMIŠLJANJE OB TRAGEDIJI

DAMIJAN MEŠKO

Ko smo prišli v bazni tabor pod himalajsko osemtisočmetrsko goro K2 na višini 5200 metrov, je naš mlad in neizkušen zvezni oficir **Khalid** zbolel za višinsko boleznijo. Morali smo ga odpeljati po ledeniku navzdol na Konkordijo; tam je bila vojaška baza in od tam ga je vojaški helikopter odpeljal v dolino. Za pomoč na tej poti sem izbral **Boštjana Kekca** in Boštjan je bil takoj za to; rad je šel z menoj, čeprav sva oba vedela, da bo s tem izgubil en dan počitka in obenem precej moči, ki bi jih pozneje potreboval na hribu. Toda Boštjan je pomagal: z dolgotrajnim in potrpežljivim prepričevanjem mladega oficirja, da mora še malo vzdržati, sicer bo umrl v snegu, in z vse pogostejšim posedanjem v snegu sva ga nekako pripeljala na Konkordijo.

Pozneje v bazi, ko smo v negotovosti čakali na helikopter, da bi odpeljal dva pomrznjena moža, ker sama nista bila sposobna priti v dolino, sem premišljeval o **Stipetu Božiču** in o tem, kako smo mu hvaležni za vse, kar je napravil, da bi vendarle rešili Boštjana, in koliko je pomagal, da sta **Boris Sedej** in **Zvonko Požgaj** danes živa. Nad Stipetovim šotorom v bazi je plapolala hrvaška zastava, toda na hribu, na

tej nevarni gori K2, je pokazal, da ni samo bojevnik, ampak tudi velik prijatelj, ki se do zadnjega ne preda in rešuje tudi nemogoče. Takrat sem se spomnil, kaj nam je govoril legendarni alpinist **Marjan Keršič Belač**, ko smo bili še otroci in smo ga neizmerno občudovali. Večkrat nam je rekel: »Največ pa je v hribih vredno prijateljstvo!«

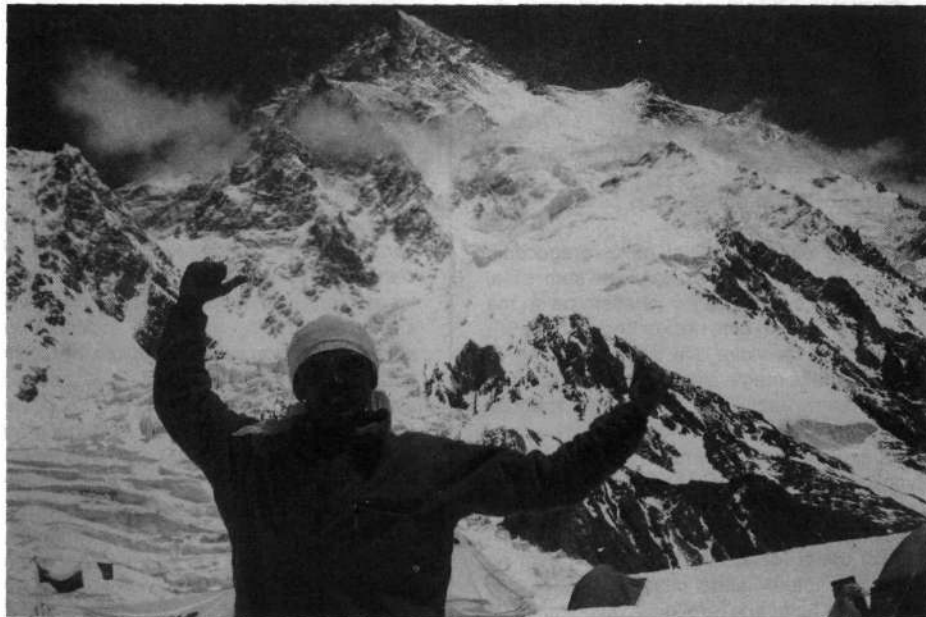
ČETVERICA VISOKO NA GORI

Na hribu se je začela drama 13. junija letos, bila je nedelja. Zjutraj sem naložil v nahrbtnik veliko zdravil in nekaj »kovačije«; nahrbtnik se mi je zdel pretežak in pomislil sem, kaj je napisal v svoji knjigi **Castaneda**: »Če imaš zelo težko breme, začni misliti, da je zelo lahko in da si sposoben nositi še veliko težjega« - in tako sva odšla z **Mišom Jamnikom** ob peti uri zjutraj iz baze. Na ABC sva nosila kisik in zdravila. Mišo se je vrnil v bazo in mi pustil še edini brezžični telefon, ki ga je imel, ter mi še povedal, da so baterije že skoraj prazne.

Ostal sem sam in dopoldne je začel nenadoma pihati močan veter. Pihal je od jugozahoda in vedel sem, da je to slabo. Upal sem, da se ta nedelja ne bo sprevrgla v črn dan. Ležal sem v šotoru, ki je trepetal v vetru in mislil na one tam zgoraj. Od časa do časa se mi je zazdelo, da zunaj nekdo kliče, govori, zavija. Odprl sem šotor in pogledal - pa ni bilo nič. Samo veter,

Stipe Božič pod K2

Foto: Damijan Meško

divje megle in kos strmega, neprijaznega grebena K2. Malo sem zadremal in prikazal se mi je Vikijev obraz; bil je vesel in svetle oči so mu žarele, rekel mi je nekaj prijaznih besed, obraz se je umaknil za greben gore in prebudil sem se.

Premišljeval sem, kaj je s štirimi prijatelji, ki so šli zjutraj proti vrhu. Kaj je z Boštjanom in Borisom, ki sta šla proti taboru IV?

Nekaj pred četrto popoldne je začelo močno snežiti. Odprl sem šotor, pa sem videl le kos ledenega pobočja. Veter se je divje zaganjal v šotor, sneg je nosilo v ravni črti in celo navzgor po grebenu, veter je zdaj pihal od juga. To je slab veter in mora se obrniti, da bodo moji prijatelji preživel.

Vrnil sem se v šotor. V kotu je bila posoda, v kateri je bila cedevita, ki se je zdaj spremenila v trd, rumen led. Med nogami sem grel baterije, da bom pozneje lahko vsaj slišal, kaj se dogaja na hribu, in prižgal svečo: za malo toplote, za boljše vzdušje, za moje prijatelje na hribu.

ODMEVI S POBOČJI

Ob osmih zvečer sem ujel nekaj pretrganih odlomkov pogovora med Mišom v bazi in taboru na hribu.

Mišo: Tukaj baza. Davo, javi se!

Baza kliče trojko. Sprejem.

Boštjan, javi se!

Zvonko, javi se!

Zvonko, kliči Boštjana!

Boštjan, kliči Zvonka! (To mi ni jasno, saj bi morala biti oba v taboru IV).

Davo: Tukaj trojka. Sprejem.

Mišo: Zvonko še vedno tava nekje zunaj. Ali so ostali prišli? Sprejem.

(Ubogi Zvonko! Ali ga bomo izgubili?)

Davo: Tomaž, ali si razumel Boštjana?

Mišo: Oglasil se je Zvonko. Ne ve, kje je. Če imaš svetilko, posveti in kliči.

Davo: Boštjan, potrdi, ali je pri tebi samo Viki ali še kdo drug.

Tomaž, Boštjan je potrdil, da je pri njem samo Viki.

Čez dolgo časa sem ujel nekaj dragocenih stavkov, ki so me osrečevali, ker sem slišal Zvonka in je bil torej še živ, obenem pa so me besede, ki sem jih ujel, neskončno skrbele.

Zvonko: Nič ne vidim. Ne vem, kje sem. Ne vem, ali je taka megla ali pa sem si pokvaril oči. Ja, jaz sem. Jaz!... Levo je nekaj, mogoče skale na grebenu. Nič ne vidim...

Mišo: Zvonko, stalno se moraš gibati!

Zvonko: Ni problem, šel bom proti desni...

Zveza je bila prekinjena. Vse me je začelo spominjati na Kanč pred dvema letoma, ko sta na gori umrla Mariča in Jože. Slonel sem na komolcu v šotoru, gledal plamen sveče in čutil eno samo tesnobno praznino. Zvonko se je

izgubil. Zvonkov oče me je prosil, naj pazim na njegovega sina. Ali sta mama in oče danes izgubila Zvonka? Kje sta Stipe in Carlos?

Ob devetih zvečer je Zvonko prišel v tabor IV. Po vseh štirih. Stipe in Carlos sta ostala zunaj. Bivakirata ali sta umrla?

BOŠTJAN JE UMRLE

Mišo: Boštjan, javi se! Sprejem.

Tišina. Stiskam aparat - zaradi toplote, da bi se kaj iztisnil iz njega. Poskušam poklicati Miša v bazo. Pa je tišina. Lučka na aparatu samo še utripa in številke so izginile.

Spet močnejše zavija veter. Bo jutri reševanje?

Naslednji dan je bil zares črni ponedeljek. Vreme je bilo ves dan močno megleno in snežilo je. Boštjan je vse slabši, Zvonko ima pomrznjene noge, Stipe ima snežno slepoto, Carlos se je izgubil, ni prispel iz štirice na trojko. V dnevnik sem zapisal, da je Carlos umrl na gori in da Boštjan umira.

Zvečer ob devetih se odpravita Šved in Anglež iz baze na goro. Zaradi reševanja. Zunaj je zelo črna noč.

15. 6.: Drama se nadaljuje. Pred Mišovim šotorom poslušam pogovor s Stipetom, ki je na štirici. Stipe pove, da bodo Boštjana poskušali spraviti do trojke, toda Boštjan je zelo slab, ne more iz spalne vreče, ne odgovarja na vprašanja, globoko diha. Morajo dol, toda Boštjana ne morejo pustiti samega! Mišo zahteva, da morajo vsi čimprej dol. Oglasi se tudi Boris, ta resni, dobri Idričan, in pove, da brez Boštjana ne gre dol. Premislili bodo še, malo bodo še počakali.

namesto komentarja PLANINSKI PUBLICISTI

Nenavadni časi se obetajo slovenski gorniški publicistiki: nadebudni občasni člankarji, ki prihajajo velik del iz alpinističnih krogov, pošiljajo skupaj s svojimi prispevki uredništvu pripis, naj čisto ničesar ne spreminja, popravlja ali dopolnjuje, naj pusti natančno tak naslov, kot si ga je zamislil avtor, naj bodo stavki in odstavki do pičice taki, kot jih je na papir vrgel pisec, naj med miselnimi sklopi ne bo nikakršnih mednaslovov, naj bo avtorjev podpis v začetku ali na koncu prispevka, tam pač, kamor ga je postavil opisovalec, in naj sestavek, skratka, pride v revijo in s tem v zgodovino slovenske planinske publicistike nelektori-

Na Kekčevem grobu pod K2

Ob pol desetih dopoldne je Stipe sporočil, da je Boštjan umrl, ko so sestopali proti trojki. Šved Goran sporoči, da je prišel Carlos na trojko. Spet je vso noč taval, toda ostal je živ. Goran je hodil od baze do trojke dvajset ur, da bi pomagal Boštjanu. Herojsko dejanje! Z Mišom sva spet v šotoru na ABC. Pogovarja-

va se, tehtava vse okoliščine, ugrabava, upava, obupujeva, govoriva o Boštjanu. Nos in obraz sem porinil v bundo, po najlonu so vrele solze in sram me je bilo, ker nisem mogel govoriti in nisem mogel zadržati solz.

ŽALOSTNA PODOBA ZMAGOVALCA

Naslednji dan sta prišla s hriba najprej Stipe in Boris. Zelo počasi sta se dve piki spuščali po steni. Skozi meglo in snežinke sem ju spremljal in iskal. Zgornja pika v snegu je bila Boris, pika ob njem je bil Stipe. Ta se je spustila nekoliko nižje in dolgo čakala zgorjo piko. To se je ponavljalo v neskončnost in čas se ni hotel nikamor premakniti. Ko sta prišla do šotoru, sta se skobacala vanj in padla po tleh. Boris je molčal, ležal je in gledal v strop in bil je še bolj resen kot sicer. Stipe je imel globoko udrtre oči; zdelo se mi je, da jih ima čisto zadaj v lobanji, tako da bi ga človek komaj spoznal. Le glas je bil isti.

Kakšno spoštovanje do Stipeta! Rekel sem mu: »Hvala, Stipe, za vse, kar si napravil za fante!« Stipe pa je samo preklinjal. To je bilo suho preklinjanje, od žalosti in razočaranja, brez zlobe, in tudi greha ni bilo v tem preklinjanju. Jezen je bil nase in na hrib in razočaran nad vsem svetom.

Potem sta prišla s hriba še Goran in Zvonko. Šved je odšel takoj naprej do baze, z Zvonkom sva ostala na ABC. Odvil sem mu roke, prsti so ga boleli, bili so črni in izpod nohtov je udarjala temna kri. Konice prstov so bile hladne. Gledal je svoje roke in govoril: »Joj, kako bom pa plezal!« Previdno sem mu rekel, da tako ne bo

ran, nekorrigiran in uredniški brez vsakršnih posegov. Če se to ne bi zgodilo, avtorji uredništvu najstrože prepovedujejo objavo.

Govorim kajpada o Planinskem vestniku in njegovih sodelavcih: ne o stalnih, ki natančno vedo, kako se dela časopis, ki pišejo tako, da je mogoče marsikateri sestavek v resnici natisniti popolnoma brez korektur, pa tega nikoli ne zahtevajo, ampak o zelo občasnih, ki so trdno prepričani, da so njihova planinska razmišljanja suho zlato in jih zato uredništvu pošiljajo v (pogosto komaj čitljivi) kopiji, medtem ko imajo izvirnik shranjen za kdo ve kakšno priložnost doma, fotografije pa bi želeli vrnjene, še preden pridejo v tiskarno, čeprav je mogoče v sedanjih tehnologijah izdelati kopijo katerekoli fotografije ali diapozitiva. V zelo resnih člankih bi morali ostati rukzaki, rugzaki, ruzaki, bajle, abzajli in žimarji, člankov ne bi bilo dovoljeno krajšati, namesto vejice urednik ne bi smel postaviti podpička, namesto

pomišljaja ne bi smelo biti dvopičja, nekatere besede bi morale biti napisane v celoti z velikimi črkami, lastna imena bi bilo treba tudi v reviji sklanjati, kot misli avtor, da je prav.

Vsaka revija ima urednike, ki besedila pripravijo za natis, in ni časopisa, ki bi vse članke objavljali natančno tako, kot pridejo na uredniški naslov. Noben izdajatelj namreč ne bi dajal denarja za takšno sračje gnezdo, ki bi nastalo med platnicami take revije. Kdor količaj pozna domačo in svetovno literarno zgodovino, ve, kako zelo so redaktorji in uredniki posegali v zdaj vsemu omikanemu svetu znana nekatera literarna dela.

Svoboda tiska in javne besede seveda nima nič skupnega s takim nasiljem nekaterih sodelavcev, ki so na pravila omikanega obnašanja na tem področju pozabili, če so kdaj sploh imeli tako vzgojo.

Marjan Raztresen

V varnem šotoru baznega tabora - z leve proti desni dr. Damijan Meško, Mišo Jamnik, Stipe Božič, Viki Grošelj

mogel nikoli več plezati, kot je plezal pred odpravo na K2. Ni hotel verjeti. Ali pa ni mogel verjeti? Razumel sem ga, kajti plezanje in alpinizem, to je njegovo življenje.

Iz nahrbtnika sem vzel svoje rezervne, edine dobre rokavice, podložene s krznom, in jih nataknil na Zvonkove pomrzel roke. Potreboval je počitek, bil je nebogljn kot otrok, ves upadel in poscan, saj je vse dneve, ko je sestopal s hriba, spuščal vodo v hlače, ker so bile njegove pomrzel roke povsem neuporabne. Z njim sem moral ravnati kakor z dojenčkom: pripravil sem mu čaj, slekel sem ga, sezul, spravil v spalno vrečo, dal sem mu še injekcijo, ker so ga roke preveč bolele; potreboval je spanje, zadrnil sem mu vrečo in skoraj v trenutku je zaspal. Nekaj časa sem poslušal njegovo dihanje, ko je rahlo smrčal, potem sem odprl šotor. Pred ponjavo je bil rjavo rumen madež, ker je tu nekdo bruhal. Topo sem buljil v ta madež in ugibal, kdo neki je to naredil tukaj.

Zvonko Požgaj v baznem taboru po vrnitvi z gore

Veter je stresal šotor in premišljeval sem o svoji krivdi za vso to nesrečo na gori. Tu sem kot zdravnik, da pomagam tem fantom v stiski, nesreči in boleznih. Zdaj sem tu, umazan, neobrit, smrdljiv, zebe me - zakaj sem se šel na stara leta mučit v Himalajo? Nosil sem kisik in nosil sem tovore in zdravila - da bi pomagal tem fantom. Toda - kaj sem napravil? Imam nekaj izkušenj v Himalaji - in vendar je Boštjan umrl. Toda Boštjan je umrl v štiriindvajsetih urah, jaz pa bi potreboval štiri dni, da bi prišel do njega. Mogoče, če bi bil mlajši in močnejši, tri dni. Davorin bi mogoče prišel do njega v dveh dneh, če bi bilo lepo vreme, ker je Davorin najmočnejši.

Toda Davorin je bil samo en tabor pod Boštjanom in ni mogel do njega, ker ga je odnesel plaz, ko sta poskušala z Radom priti do štirice. Zato mu tudi jaz nikakor nisem mogel pomagati. Preveč je ves čas snežilo, preveč je bil hrib zavrt v meglo in mrz in veter je nosil snežinke po grebenu navzgor.

Stal sem pred šotorom do kraja razočaran. V šotoru je spal in dihal Zvonko in še vedno je nosil divji veter snežinke navzgor po grebenu K2.

Alpska igrišča za golf

V komaj dveh zadnjih letih se je po podatkih najnovejše študije Mednarodne komisije za varstvo Alp CIPRA število igrišč za golf v Alpah povečalo za okroglih 50 odstotkov in je tod zdaj že 150 takih igrišč. Navdušenje nad golfom je torej preplavilo Alpe. Največ zanimanja za gradnjo novih igrišč za golf je ta čas v Alpah v zaledju Azurne obale, Savojskih Alp, Wallisa, v Tessinu, Graubündnu, na Tirolskem, na Južnem Tirolskem (v Trentinu) in na Bavarskem. Če bodo ta čas načrtovane gradnje v resnici uresničili, je mogoče leta 1995 v Alpah pričakovati kakšnih 300 igrišč za golf, za to pa je namenjenih 7700 hektarov zemlje. Do leta 1995 naj bi torej igrišča za golf v Alpah zavzela kakšnih 17.000 hektarov zemlje.